

Vooraf

Onderstaand geeft de Stichting van de Arbeid haar reactie op de voorgestelde wetgeving ten aanzien van de *Wet minimumbeloning zelfstandigen* en *Wet op de zelfstandigenverklaring*.

Dit is een reactie op hoofdlijnen. Mogelijk reageren de afzonderlijke organisaties nog in een aanvullende reactie op de voorgestelde wetgeving.

De Stichting van de Arbeid adviseert om beide conceptwetsvoorstellen niet in te dienen om de navolgende redenen.

Integrale visie op de arbeidsmarkt ontbreekt

De Stichting van de Arbeid vindt dat het wetsvoorstel onvoldoende is ingebed in een bredere visie op de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid. De voorgestelde maatregelen hebben in grote mate een 'ad hoc' karakter. De gevolgen van de maatregelen zijn verstrekkend met grote impact voor alle werkenden. De werking van de huidige arbeidsmarkt en de rol van flexibele arbeid, waaronder de arbeid door zelfstandigen, is nog onderwerp van discussie in diverse gremia.

Complexe wetgeving

De conceptwetteksten die nu voorliggen zijn uitermate complex voor opdrachtgevers én opdrachtnemers zowel wat betreft vormgeving als wat betreft uitvoering. Nieuwe begrippen worden geïntroduceerd en er zijn complexe constructies bedacht. Een voorbeeld is de introductie van een nieuw type werkende aan de bovenkant van de arbeidsmarkt. De zogenaamde 'Europeesrechtelijke werknemer' doet afstand van een belangrijk deel van de rechten die horen bij de arbeidsovereenkomst, maar behoudt ook een deel van die rechten, en dat gebaseerd op een complex berekende uurbeloning. De Stichting van de arbeid is van mening dat deze constructie juist voor meer onduidelijkheid zal zorgen. De doelstelling van het kabinet om de arbeidsrelatie te verduidelijken, lijkt verder weg dan ooit.

Ook voorziet de Stichting van de Arbeid een grote toename in administratieve lastendruk voor zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer wat betreft de administratie van het uurtarief.

Zeker met het oog op het minimumtarief is het de vraag of de opdrachtnemer de juiste kennis en vaardigheden heeft om de berekening van dit tarief te doorgronden en op te stellen, op straffe van een boete bij niet-naleving van de regels. Dit terwijl het wetsvoorstel juist gericht is op de bescherming van deze kwetsbare groep.

Nu het wetsvoorstel dermate complex is, voorziet de Stichting van de Arbeid forse problemen in de uitvoering en naleving hiervan. De Stichting voorziet dat betrokkenen om

een aantal redenen deze wetgeving niet goed zullen naleven. Partijen te goeder trouw kunnen onbedoeld in strijd handelen met regels en vervolgens sancties krijgen opgelegd. Partijen te kwader trouw kunnen de uitvoering van de regels juist manipuleren, bijvoorbeeld door op papier een sluitende berekening op te nemen die geen recht doet aan de werkelijke situatie.

Handhaving en toezicht

De Stichting stelt vast dat de controle en handhaving van de maatregelen onvoldoende zijn geborgd in dit wetsvoorstel.

Zij wijst erop dat ook het voorkómen van schijnzelfstandigheid en meer helderheid voor opdrachtgevers en opdrachtnemers in het kader van de handhaving doel was van de aangekondigde maatregelen in het regeerakkoord. Hierover vindt de Stichting verder niets terug in de conceptwettekst: deze beide voorstellen hebben een geheel andere focus en dragen niet bij aan de handhaving. Integendeel, zij voegen aan die problematiek nog meer complexiteit toe.

De complexiteit, bijvoorbeeld de berekeningswijze van de arbeidsbeloning die cruciaal is in beide voorstellen, doet het ergste vrezen met betrekking tot serieuze naleving van deze wetgeving.

Ook heeft de Stichting zorgen over de handvatten die instanties als de Inspectie SZW en de belastingdienst hebben om hun controlerende rol uit te voeren. De kans dat deze uitvoeringsdiensten niet kunnen vaststellen of daadwerkelijk sprake is geweest van een correcte verhouding tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, een correct betaald beloningstarief of terechte toekenning van de zelfstandigenverklaring is groot.

De Stichting vindt overigens de introductie van een forse financiële boete ingeval een zelfstandige zich niet beschermt tegen uitbuiting een vreemde vorm van preventie. Deze boetedreiging zal eerder voorkómen dat een zelfstandige zich zal melden als hij niet de minimumbeloning heeft ontvangen. Er is geen sprake van evenwichtige wetgeving.

Zelfstandigenverklaring

Met de zelfstandigenverklaring wordt een nieuw type werkende geïntroduceerd, de 'Europeesrechtelijke werknemer'. In de toelichting van het wetsvoorstel wordt veel tekst gewijd aan hetgeen deze overeenkomst niet is, onduidelijk blijft echter wat deze nieuwe categorie in het arbeidsrecht wel is. Het lijkt een juridisch wankel construct. Controle op naleving wordt nog ingewikkelder.

Aan het gebruik van de zelfstandigenverklaring wordt een minimaal aantal voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden zijn eenvoudig te omzeilen. De Stichting constateert dat dit - zeker gezien de keuze voor beperkte controle en handhaving - kwetsbaar is. Dat is niet alleen niet in het belang van de betreffende zzp'ers maar ook een bedreiging voor het gelijke speelveld tussen opdrachtgevers.

Het hoge tarief miskent dat er ook aan die kant van de arbeidsmarkt sprake kan zijn van

afhankelijkheid van een opdrachtgever. De voorstellen gaan ervan uit dat bij een arbeidsbeloning van € 75,- per uur in het algemeen sprake zal zijn van een voldoende weerbare positie ten opzichte van opdrachtgevers. Een onderbouwing van die veronderstelling ontbreekt echter. Ondertussen wordt een risico gecreëerd dat vergaande consequenties kan hebben voor mensen omdat ze afzien van sociale zekerheid, en dat tegelijk gevolgen heeft voor het hele stelsel van sociale zekerheid.

Minimumtarief zelfstandigen

De Stichting van de Arbeid begrijpt dat zeker in segmenten met veel laagbetaalde opdrachten, mensen in de knel kunnen komen op een wijze die niet kan worden afgedaan als ondernemersrisico. De vraag is of, en zo ja hoe, de keuze voor een minimumbeloningstarief van € 16,- per uur de groep werkenden daadwerkelijk beschermt. Een heldere onderbouwing van de effectiviteit van dit voorstel voor het bereiken van het gestelde doel ontbreekt.

Daarnaast botst in de visie van de Stichting het uitgangspunt van deze maatregel met de daadwerkelijke praktijk van de prijsnemers in deze groep zelfstandigen. Deze werkenden verkeren vaak in een afhankelijke positie, zij zijn niet degenen die de offertes opstellen en hebben geen of weinig invloed op het tarief dat zij uiteindelijk krijgen. Het risico is aanwezig dat de aandacht alleen nog komt te liggen op de vraag of het minimumtarief is betaald maar niet meer op het onderscheid tussen werknemer en zelfstandige. Dat moet eerst worden onderzocht, pas daarna komt de vraag aan bod of er onderbetaald is.

Onduidelijkheid over financiële consequenties

In de voorstellen ontbreekt inzicht in de financiële consequenties van deze voorstellen op de sociale zekerheid en op de inkomsten uit loonbelasting. Deze wetgeving zal echter aanzienlijke effecten hebben op de financiële houdbaarheid van de sociale zekerheid en op de belastinginkomsten.

De Stichting van de Arbeid vindt dit zorgelijk, zeker nu zij eveneens zorgen heeft over de naleving, controle en handhaving van dit wetsvoorstel. De Stichting adviseert daarom dit wetsvoorstel terug te nemen.